

א. ראש השנה טז, יח.

ביום שמיני עשרת ימי תשובה...
הוא יום שבו נקראו בני ישראל לפני ה' אלהיהם...
והוא יום שבו נקראו בני ישראל לפני ה' אלהיהם...
והוא יום שבו נקראו בני ישראל לפני ה' אלהיהם...

ביום שמיני עשרת ימי תשובה...
הוא יום שבו נקראו בני ישראל לפני ה' אלהיהם...
והוא יום שבו נקראו בני ישראל לפני ה' אלהיהם...

ב. מסילת ישרים | פרק א

בבאר כלל חובת האדם בעולמו. יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עומל כל ימי חייו. והנה מה שהורו חכמינו זכרונם בברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שהוא התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא. ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא, כי הוא הנברא בהכנה המצטרפת לדבר הזה.

ג. מסילת ישרים | פרק יט

אמנם ודאי שמי שמכוון בעבודתו לטהר נפשו לפני בוראו, למען תזכה לשבת את פניו בכלל הישרים והחסידים, לחזות בנוגעם ה' לבקר בהיכלו, ולקבל הגמול אשר בן עוה"ב לא נוכל לומר שתהיה כונה זה רעה, אבל לא נוכל לומר גם כן שתהיה היותו טובה, כי עד שהאדם מתכוון לטובת עצמו, סוף סוף עבודתו לצורך עצמו. אך הכונה האמתית המצויה בחסידים אשר טרחו והשתדלו להשיגה, הוא שהיה האדם עובד רק למען אשר כבודו של האדון ב"ה יגדל ויברך, וזה יהיה אחר שהתגבר באהבה אליו יתברך, ויהיה חומד ומתאוה אל הגדלת כבודו, ומצטער על כל שימעת ממנו, כי אז יעבוד עבודתו לתכלית זו, שלטחוט מצדו יהיה כבודו יתברך מתגדל ויתאוה כל שאר בני האדם יהיו כמו כן, ויצטער ויתאוה על מה שבימינו שאר בני האדם, וכל שכן על מה שמעמית הוא עצמו בשונג או באונס או בחולשת הטבע, אשר קשה לו לישמר מן החטאים בכל יום, כענין הכתוב (קהלת ז'): כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון

ד. עולת אריה | ב', עמ' שנו"ו

אחרי, עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי. לפני שנוצרתי, כל אותו הזמן הכלתי מוגבל שמעולם עד שנוצרתי, ודאי לא היה דבר בעולם שהי' צריך לי. כי אם הייתי חסר בשביל איזו תכלית השלמה הייתי נוצר, וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן הוא אות, שלוו הייתי כדאי עד אז להבראות. ולא היה בי צורך כי אם לפת כזאת שנבראתי. מפני שהגיעה השעה שאני צריך למלא איזה דבר להשלמת הבריאות. ואילו הייתי מיוחד מעשי אל תכלית בראיתי הנני עכשיו כדאי, אבל כיון שאני מעשי מכוונים לטוב התכלית הרי לא הגעתי אל תכלית בראיתי איני צריך כדאי כמו קודם לכן.

הרי אני לפניך ככלי מאז בנשתי ונלינו. אין בי שום שלמות עצמית כלל, רק מה שאני מקבל כחות הריים מחסד עליון, והגני כמו כלי ולא כמו חי בעצם. ואם ילך הפחית באלה הכחות סאינם עצמיים שלי הייתי משתמש בעמלות, והייתי דומה לכלי שמסלאים אותו הוד ורובי חפץ, שאעפ"י שאין לו שבה מצד עצמו הרי במציאות הוא מחזיק שבה, אבל אם מלבד שילוח ערך מציאותו בעצמו מלא הוא בריים שראוי הוא להתבוסש בהם, הפחיתות היא כפולה, וכן לכר חסרון השלמות של האדם מצד עצמו, עוד הוא מספיד כמה שהוא משתמש בשפע הכחות שקבל מהשירה, שזה הוא לבושה ולכלימה.

ובזה דבר ביאורוהו בתנא ד"א ז"ל אמרו: כל חכם מישראל שיש בו דברי תורה לאמתו, ומתאנה על כבודו של הקדוש ברוך הוא כ"ל, כל ימיו, ומתאוה ומיצר לכבוד ירושלים ולכבוד בית המקדש ולישועה שתצמח בקרוב ולכינוס גליות, וזכה לרוח הקודש בדבריו וכו', נמצאת למד שזאת היא הכוונה המעולה שהיא רחוקה לגמרי מכל הנאת עצמו, ואינה אלא לכבודו של מקום ולקידוש שמו יתברך המתקדש בבריותיו בשעה שעושים רצונו, ועל זה אמרו (זוהר כי תצא): איזהו חסיד המתחסד עם קונו... ואמר (שם מ'): כל הבשר חציר וכל חסד: בצץ השדה, ופי' ז"ל (תיקונים): שכל חסד שעושים לעצמם הם עושים לטובת נפשם ולהנאתם, ואינם מתכוונים לכוונה השלמה הזאת, ולא מקשיים על עילוי הכבוד וגאולתן של ישראל, שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברובי כבודם שזה תלוי בזה באמת, וכמו שכתב

ה. אורות התורה | פרק ט'

ו. ישנם שיצאו לתיבות רעה, מפני שדרך למדוד השלמות הרוחנית בודד בחנותם האישית המיוחדת. הרי שאחר מוכשר לרובי אגדה, תעניי ההלכה אינם לפי חכמתו להיות עמוק בהם בקבועות, ומתוך שאינו מכיר להעריך את כשרונו המיוחד הוא משחק בעניני הלכה, כפי המנהג המודגל. והוא מרגיש כנפשו נגד לאלה הענינים שהוא עוסק בהם, מתוך שההשקפות בהם אינה לפי טבע כשרונו העצמי. אבל אם הי' מוצא את המקדש וממלאו, לעוסק בקבועות באותו המקצוע שכתורה, המתאים לתכונה נפש, או הי' מכיר מיד שהרגשת הנגד שכאה לו בעסקו בעניני ההלכה לא באה מצד איזה חסרון בעצמם של הלמודים הקרושים הנחוצים הללו, אלא מפני שנפשו מבקשת סקצו אחר לקבועותה כחורה, ואז הי' נשאי נאמן באופן נעלה לקדושת התורה, ועושה חיל בתורה במקצוע השייך לו, ונס עוזר על יד אותם שידם נוכחת בהלכה, להסעיפם מעצם האגדה, אמנם כיון שאינו מכיר את סבת הרגשות הנגדיות כלומר, והוא מתגבר נגד טבעו, חיך כשנפתחים לפניו אזה דרכים של הפקר הוא מחפץ תעשה שונא וער לתורה ולאמונה, הולך מרחיז אל דחי, ומזה יצאו מה שיצאו מכר פריצי עמנו, המתשאים להעמיד חוון ולסמוך עינו על עולם, — ובחלוק המקצועות השונים בסדרי הלמוד, לפי החכונות הנפשיות השונות, יש מי שנטוה חזקה להכמות מיוחדות, שגם הוא צריך ללכת לפי נטייתו הפנימית, ריבוע עמים לתורה, חזו היה יצלה בידו, כי יפה תלמוד תורה עם דרך לפי, וכבר נסתפקו הרחי' כשלהי יומא בזה, מה שיהיה עיקר וטפל, ובכלל הדבר חלרי לפי התכונה וטבע הנפש של כל אחד ואחד.

ו. אורות הקודש | ג', עמ' קמ"ו

היסוד הפלילי

האדם צריך להחליץ תמיד מססגרותיו הפרסיות. השאלות אז כל מהותו, עד שכל רעיונותיו טובים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שונה מוריד את האדם לעוסק הקטנות, ואין קץ לטיריים גשמיים ורוחניים המסיכבים מזה, אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נגונים להכשרות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל הניקים, ומהו חתכסם אצלו גם הפרסיות שלו בצורה הראויה, וכך מה שהתמיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שכתה, וככה יוכה יותר להארת האור האלהי, כי שם מלא חץ על עולם מלא, ולית סכינתא שריא באחר חסיר, וכיון דכאתר חסיר או גנים לא שריא, איך השורה באחר שהכל נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערה ואפסית, שהיא הפרסיות האנכית לבדה, וההביעה הואת להיות תמיד נתון ביסוד הכללי, בצרורה דלעילא דביה חיי כולא, הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלהים, ומתענגים על ד', והם צריכים להתחוק לדעה את עצמות רצונם, ושלא לעובו משום מניעה שבעולם, רק תמיד יגדלוהו יקדשוהו ויפארוהו, ויזכו לברכת ד', מיסוד בכל סכל כל.

ז. שערי יושר | הקדמה

יסוד ושורש מגמת תכלית חינו, שיהיו כל עבודותינו ועמלנו תמיד מוקדשים לטובת הכלל. שלא נשתמש בשום מעשה ותנועה, הנאה ותענוג, שלא יהיה בה איה ענין לטובת זולתנו. וכמובן בכל הקדשות שהוא התייחדות למטרה נכבדה. והנה כשהאדם מיישר הליכותיו ושוואן שותמיד יהיו דרכי חיינו מוקדשים לכלל...
וסגולה זו היא, שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של ה"אני" שלו. כי בזה יומד מעלת כל האדם לפי מדרגתו. האיש הגס והשפל, כל "אני" שלו מצומצם רק בחומרו וגופו. ולמעלה ממנו מי שמרגיש ש"אני" שלו הוא מורכב מגוף ונפש. ולמעלה מזה מי שמכניס ל"אני" שלו בני ביתו ומשפחתו. והאיש ההולך על פי דרכי התורה, ה"אני" שלו כולל את כל עם ישראל. שבאמת כל איש ישראל הוא רק כאבר מגוף האומה הישראלית. ועוד יש בזה מעלות של איש השלם, ראוי להשריש בנפשו, להרגיש שכל העולמות כולם הוא ה"אני" שלו, והוא בעצמו רק כאבר קטן בתוך הבריאה כולה. ואז גם רגש אהבת עצמו עוזר לו לאהוב את כל עם ישראל ואת כל הבריאה כולה.

ח. זהר | בשלח מד: (תרנ"ט)

ויהי היום וכא שמה. ויהי היום, איהו יום יד? אלא כמו שבארנו. וכא וראה. אותו יום. יום טוב של ראש השנה היה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם. קרא ל"אונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כך הצטערתי לעיני היום הזה בדני העולם. שהקדוש ברוך הוא דן כיום הזה את העולם. ומשום שנפרדתי מלך במקום זה. הצטרכתי להסתכל כרוגו של העולם.

וכה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. וכי דבר זה לשם מה אשה צריכה. שהיא אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני עולם יושבים (עומדים) בדיון, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המושפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבדרך?

והאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם. שלא יפיר אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יכירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם. אותם שרשומים ונודעים לבדם – אף על גב שהם צדיקים. הם נתפסים כראשונה. ועל כך לא צריך לאדם להפחד מן העם לעולם. שכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כולם כאחד. (ואין צריך האדם הפרוש מן העם לעולם) ולכן אמרה בתוך עמי אנכי יושבת. ולא רוצה להפחד מהם כמו ישישית עד היום הזה.

ט. תיקוני זהר | ע"פ תיקון ג', כא:

ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה", ויהי היום – דא יומא דדינא, ראש השנה. ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה" – ודאי למתבעא עלבוניה, דכולהו צווחין ככלבא, הב הב, הב לן חיי, הב לן בני, הב לן מזוני, הב לן סליחה וכפרה. ואין איש שם על לב לבקש עלבוניה דמארה ושמו המחולל בגיזים, כמה דאת אמר 'כי יד על כס י-ה', שאין השם שלם ואין הכסא שלם."

י. רמב"ם | תשובה, פרק ג', י"א

הפרוש מדרכי צבור ואף על פי שלא עבר עבירות אלא נבדל מעדת ישראל ואינו עושה מצוות בכללן ולא נכנס בצרתה ולא מתענה בתעניתה אלא הולך בדרכו כאחד מגויי הארץ וכאילו אינו מהן אין לו חלק לעולם הבא ...

יא. אורות התשובה | פרק יג

[א] אי אָפּשׂר לְהַדְבִּיק בְּאַמֶּת בְּיָסוּד הַלְאָמִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי אִם מִי שֶׁנִּשְׁמָחוּ הַטְהָרָה כְּבָר, עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מְחַטְאוֹת הַיָּדָם הַמְּגוּלוֹת וּמְדוּמֵי הַפְּחִיחוֹת. או מִי שֶׁנִּשְׁפָּטוּ לְתַהַלְלָהּ רֵיחַ נֶפֶשׁ טְהוֹרָה. כִּי הַיָּסוּד הָאִמְנִי שֶׁל מִטְנַת הָאֵמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית הוּא שְׂאִיפֵת הַצְּדָקָה הַעֲלִיּוֹנָה. צְדָקַת ד' בְּעוֹלָם. וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁדָּהּ בְּאִיזָה חֲטָא. לְפִי אִמְתָּה הַמְּרָה שֶׁל זְהֻרְתָּה אֵין חֲפֵץ הַצְּדָקָה וְהַטּוֹב מֵאִירֵי קְרִיבוֹ קְרִיאֵי. וְעַל כֵּן לֹא יִקְשֶׁר בְּאַמֶּת יָעַם הַמְּכַנְיָה הַלְאָמִית עַד אִשְׁרֵי יִטְהַר.

יב. אורות התשובה | פרק ד

[ז] נִשְׁמָתָה שֶׁל נִפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הִיא הַצְּדָק הַמְּחַלֵּט. שֶׁהַתְּנַשְׁמוֹת הוּא כּוֹלֵל אֶת כָּל הַטּוֹב הַמִּוִּסְרִי שֶׁבְּפִעֵל. עַל כֵּן כֵּל פָּנִים מוֹסֵר. שֶׁהָאִשׁ הַיְחִידִי מִיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה. מְחַלֵּט הוּא זֶה קְשׁוּרוֹ עִם נִשְׁמֹת הָאֵמָה זְלָה. וְהַתְּשׁוּבָה הָרִאשׁוֹנָה הַיְסוּדִית הִיא לְהַתְקַשֵּׁר עִם הָאֵמָה בְּנִשְׁמָתָהּ. וְעַמְתָּ הַכָּרֵחַ הוּא לְתַמְנֵן אֶת הַדְּרָכִים וְהַמְּעִשִׂים זְלָם. לְפִי אוֹחוֹ הַתְּכַנֵּן הַמְּרוּתִי שֶׁנִּשְׁמָתָה הָאֵמָה.

יג. שפת אמת | ויקרא פרשת קדושים

דעיקר הקדושה ע"י שמכניס אדם עצמו בכלל ישראל כי הקדושה שורה בכלל ישראל שהיא נכס"ה הנכס"ה והתאספות כל החיות להש"י. וע"י הביטול להכלל יכולין להתקדש.

יד. גד עזרא הי"ד | נפל במצב "חומת מגן" (ניסן תשס"ב)

גיליתי שלי יקרה, אם המכתב הזה יגיע אליך סימן שקרה לי משהו. אהובה שלי, אני מרגיש שמצד אחד אין דבר שאני רוצה בעולם יותר מלהיות אתך לאהוב אותך ולהקים אתך בית ומשפחה, אבל מצד שני, אין דבר שאני רוצה יותר מלצאת למבצע הזה ולהכות את הנבלים האלה מכה כוז גדולה כדי שלא יחשבו אפילו לעשות עוד פיוע או אירוע חבלני, ויקחו בחשבון שכל פעם שיעשו זאת נכה אותם במקום הכי נואב שיכול להיות, ונהיה מוכנים לשלם את המחיר. אני מוכן להיות המחיר הזה. אל תכעסי עלי אהובתי אבל ברגעים כאלה הרגש הכללי ישראלי שלך הוא שאמור להוליך אותך ועליך להלום ברשעה כאילו אין לך חיים פרטיים - "בצבאות דוד היו נותנים גט כריתות לפני יציאה למלחמה" (תסתכלי ב"לאמונת עיתנו' חלק ד').

טו. עין אי"ה | שבת ה', ס"א

"ואת אשתו לקחת לך לאשה", לקוחין יש לך בה. דאר"ש ב"ג אר"י, כל היצוא למלחמת ב"ד כותב לאשתו גט כריתות. האומות, שמטרת הווייתן היא חמריה, והנן מצויירות כעין אגודת שותפים לצרכי קנינים אהובים או נדרשים להן, אצלן תהיה אהבת האומה בכללה רק אז מבוססת, כשתהיה תמיד חוזרת אל הפרטים, אל הטבת מצב המשפחה היחידה שלשם הטבתה התאגדה האומה, כשהם שחיות מדבריות הבודדות בטבען מתקבצות לפעמים לרגלי צרה משותפת או למחזה ריח של טרף משותף. ע"כ, אימוץ הזכרת המשפחה ואיגודה לפי מצבן הן, הוא ראוי להיות ממכשירי זריזות הקרב, ע"כ היו הנשים באות במלחמה ומשותפות עם הכעלים. לא כאלה חלק יעקב, שתכלית מציאות האומה, מצד צורתה, מצד גשמתה ואורח חייה, כשביל קדושתה ורוח ד' השפוך עליה, זהו האוצר היותר יקר מכל חמדה, זהו החפץ העליון של כל יחיד באומה ושל כל הכלל כולו, זהו הנותן עז ועטרה להויית המשפחה עצמה בציונה המקודש הישראלי. ע"כ, בבא התור לעבוד לטובת האומה בכללה, אז כשרגא בטיהרא תבטל אהבת המשפחה, לכל החלל את עז אהבת האומה. היציאה למלחמה לא היתה ע"פ חשבון של הצלחת הפרט, שחשב שכשישוב מן המלחמה יהיה מוצלח ומאושר. לא, הוא צייר בעצמו כאילו התיאש מן החיים הפרטיים, והולך הוא בשמחה ע"מ למות מות גבוים וקדושים במלחמת ד' לרוחם קרן נעמו, ע"כ כותב גט כריתות לאשתו ליאש את לבבו בכל האפשרי מקשר משפחה ומהרעיון הפרטי התלוי בו, בהיות דורך מהלך של רעיון יותר כללי ויותר עליון, מהלך עבודת הקדוש של העם כולו.

טז. בראשית רבה | י"ג, ב'

ז'כל שיח השדה טרם יהיה בארץ' - כל שיחתן של בריות אינה אלא על הארץ, "עבדת ארעא, לא עבדת", וכל תפילתן של בריות אינה אלא על הארץ, "מרי תעבד ארעא, מרי תצלה ארעא". כל תפילתן של ישראל אינה אלא על בית המקדש, "מרי יתבני בית מקדשא, מרי מתי יתבני בית מקדשא".

יח. משך חכמה | ויקרא ח', ז'

ולכן נהגו להכניח נזדקק ונחסד צימים אלו [הלשם השנה להכניס (פקד ג, ה' ז') כדי להשתמש בתוך כלל אחיני בני ישראל - הכלל הדנוק לאנשי שמיים חמדי. והיו כמו ילדה שסגכה חזקה, דנפלה אל הזקנה, דנפל מינה דין פולה (ששה טו, ט), כן הדנוק בכלל ישראל, נשכר משומחתו בתוך כלל ישראל עמנו הדנוקים כה' חמדי. □

יט. שפת אמת | נצבים תר"ה

כי הכלל ישראל לשלם שמדין לפי הקדוש ברוך הוא והפנתה רק לכל פרט לנצל עמנו אל הכלל חזק היום הוא בכל יום ויום. וגם מלאך שבי' חזרה אלם לנצבים ושפת אלם חתן לפד כי אלם הכפסן לדבר לא הי' נלמך זלח חזרה ומלך זה יכולין כל הכשפים לחזר חתשנה כי הכעט רק נמקריה שפרש מכללות ישראל ולכן יכול לחזר לשוכרו כמלאך לירושל חנותי אל חחר. □

כ. אורות ישראל | ג', ו'

אדם מישראל שהוא רוצה לזכות לאור חיים באמת, צריך הוא שיטכיס להיות שותל עצמו בכנסת ישראל בכל לבו בכל חושיו וכחותיו הגשמיים והרוחניים ... □